

Chuyện Cây kiểm của vua Hàm Nghi

Và nghi án Nguyễn Phúc Hồng Bào

Anh và tôi làm chung hăng với nhau khá lâu, rất thân, vừa là đồng nghiệp, vừa người Huê đồng hương. Một hôm anh mời đến nhà chơi, nhân rảnh rỗi bàn luận thế sự. Tôi để ý trên bàn thờ nhà anh có treo bức tranh vẽ một ông quan đội mão rất uy nghi. Anh giới thiệu đó là ông Tể nhà anh. Tôi tò mò hỏi cụ làm chức chi trong triều? Anh không trả lời, hỏi lại học sử có nhớ việc dưới triều nhà Nguyễn vua Thiệu Trị bổ trưng lập thứ là vua Tự Đức? Tôi nhớ có học điếu đó, nhưng không biết gì thêm nữa. Anh trịnh trọng nói vị hoàng tử con trưng vua Thiệu Trị đáng lẽ phải được chọn làm vua đó là: An Phong Công Nguyễn Phúc Hồng Bào, là người trên bức chân dung đó. Và anh chính là hậu duệ của An Phong Công Hồng Bào.

Trong giây phút cảm khái theo dòng lịch sử của gia tộc, anh kể tôi câu chuyện thâm cung bí sử sau đây về nghi án của Nguyễn Phúc Hồng Bào.

...

“Lúc còn nhỏ ở Huê, tôi không sống cùng Ba Mẹ mà sống cùng ông bà nội. Ông Mẹ cưng tôi lắm, nhứt là Ông. Tôi muốn gì cũng được, thích gì cũng có. Tuy vậy, tôi vẫn là một thằng bé ngoan, không đòi hỏi hay nghịch phá gì quá đáng nên hình như không có vấn đề gì. Chỉ một lần duy nhứt, vâng, một lần duy nhứt tôi bị Ông bắt nằm xuống nã cho mảy roi.

Ở với ông mẹ, tôi được tự do tung tăng nhà trên xóm dưới, bắt cứ chỗ nào muốn chơi đùa phá phách gì cũng được, chỉ chừa một chỗ duy nhứt Ông dặn dò tôi không được đụng tới, đó là dưới gầm bàn thờ. Ông tôi để một sọt để đặc gì của dòng họ dưới đó, tôi

không biết.

Dĩ nhiên tôi rất vâng lời và không hề xâm phạm tới vùng cấm đó. Nhưng chỉ được một thời gian, sau khi đã nhàm chán và quen thuộc với khắp mọi nơi trong nhà, tôi bắt đầu tò mò và để ý đến vùng bí mật dưới bàn thờ mà bao lâu nay bao giờ cũng được một lớp vải đen che khuất. Trí tò mò của tôi trỗi lên mãnh liệt đến nỗi một hôm không dằn được, đợi Ông Mẹ đi vắng tôi vén màn chui vô xem.

Không có gì cả, ngoại trừ một sọt sách báo cũ từ thời nào. Chỉ có một cái hộp bằng gỗ cũ kỹ, chạm trổ tương đối khá tinh vi, dài chừng một mét.

Nếu có điều gì bí mật, chắc hẳn phải nằm trong cái hộp này. Tôi nhìn một hồi rồi không dằn được, mở ra, và thấy một thanh kiếm.

Một thanh kiếm rất!

Tôi ngạc nhiên vô cùng vì cái vật mà ôn tôi giữ kín và tôn trọng như gia bảo lại là một thanh kiếm tầm thường không có gì đặc biệt, giông như con dao dùng trong nhà dài hơn một chút, và bị rỗ sét trông thật xấu xí.

Tôi thất vọng lắm, tuy nhiên óc tò mò đã được thỏa. Tôi bỏ thanh kiếm vào hộp tre vùi chôn cũ và lặng lẽ chui ra.

...

Nếu câu chuyện cây kiếm đôn đây là hết thì tôi đã không bị một trận đòn, và không biết khi nào mới biết đôn một lịch sử độc đáo của gia tộc.

Số là lũ con nít chúng tôi trong xóm vốn tụ họp chơi đùa chia phe đánh nhau hằng ngày. Choàng nhau bằng tay hay súng miệng nọ đoành đoành hoài cũng chán. Một hôm tụi tôi quyết định một trò chơi mới. Cũng là chia phe đánh nhau như mọi khi, nhưng lần này tụi tôi sẽ... đánh kiếm. Mỗi thằng vốn nhà tự chặt tre hay kiếm một thanh gỗ nào đó tạo cho mình một thanh kiếm. Thằng nào siêng thì làm thêm cái bao cho thêm phần le lói, còn không thì cây kiếm tre thật ngang lưng cũng oai phong lắm liệt chán.

Tôi cũng định tự mình làm một cây kiếm tre. Nhưng hôm đó không hiểu phải đi đâu hay sao đó mà không thể làm xong. Đôn giờ điếm quân chuồn bị chặn tranh mà chưa có kiếm. Tôi bèn nghĩ tới cây kiếm dưới bàn thờ và không suy nghĩ thiệt hơn gì nữa, sấn dịp Ôn Mệ qua nhà hàng xóm ăn kỵ, tôi vào bàn thờ mở hộp lấy luôn cây kiếm và đóng một mạch đôn chôn tụi tôi đã hẹn chia phe quyết chiến.

Dĩ nhiên cây kiếm của tôi tuy trông xấu xí và rỗ sét, nhưng vốn là cây kiếm thật và rõ ràng là một chiến tướng giữa một bầy kiếm tre yếu ớt chôn đáng làm quân sĩ. Đêm đó, vì vậy, tôi được bầu làm chôn tướng một phe.

Chỉ có cây kiếm sứt, tôi mặc sức tung hoành chiến trận vì mấy cây kiếm gỗ hay kiếm tre địch quân chạm vào kiếm của tôi không

gãy cũng bị... cong hay m°, nên chúng nó chạy te h°t. Phe tôi chi°n th°ng v° vang.

Sau chi°n trận, tôi h°i h° chạy v° nhà đ° tr° thanh ki°m v° ch° cũ.

Nhưng than ôi, thật là tai bay vạ gió.

Thanh ki°m tôi d°t sau lưng nãy giờ đã không còn nữa. Ch°c là đã rơi trên đường chạy v° mà không hay. Tôi sợ quá mu°n tr° lại ki°m nhưng đường từ nhà tôi tới bãi c° nơi chúng tôi chi°n đ°u khá xa, và trời thì đã t°i mịch bi°t đâu mà mò ? Nên đành lặng câm vô nhà ng°, và định bụng sáng mai sẽ dậy thiết sớm tr° lại đường cũ ki°m cây ki°m.

Nhưng có lẽ là định mệnh.

Sáng đó tôi ng° quên và thức dậy khá tr°.

Một thằng bạn trong nhóm đánh nhau hôm qua đi đâu sáng sớm nhặt được cây ki°m đem tới nhà tr° ngay ...ông nội tôi.

Không còn đường ch°i cải.

L°n đ°u tiên tôi bị Ôn la một trận tơi bời và phạt quỳ g°i.

Tôi bi°t mình có l°i, nhưng v°n °m ức vì nghĩ rằng cây ki°m v°n còn đó đã m°t đâu? V° lại đó ch° là cây ki°m cũ k° không có giá trị gì c° mà sao Ôn quý nó như vậy!

Càng nghĩ tôi càng t°i thân. Nghĩ rằng Ôn thương cây ki°m hơn là thương tôi. Vì vậy tôi đâm ra hờn d°i không ăn u°ng gì c° m°y bữa li°n, cứ ng°i khóc t°i thân...

Th°y tôi cứ t°m tức, Mẹ nội d°t tôi tới trước bàn thờ ch° bức °nh lớn treo trên tường h°i tôi có bi°t đó là ai không?

T°m °nh này dĩ nhiên tôi v°n th°y hằng ngày. Đó là bức họa chân dung một người đàn ông bán thân, đ°u đôi mào có v° như một ông quan. Tôi lúc đó ch° bi°t mang máng là ông t° c°a nhà tôi, còn ông là ai tên gì tôi cũng không h° bi°t.

Mẹ tôi trịnh trọng nói rằng người đó là AN PHONG CÔNG Nguyễn Phúc Hồng Bào, là hoàng tử trưởng của vua Thiệu Trị, mà theo lẽ phải lên làm vua nước Việt Nam sau khi vua Thiệu Trị băng hà. Nhưng dĩ nhiên trong lịch sử thì Hoàng tử thứ Nguyễn Phúc Hồng Nhậm đã lên ngôi, tức là vua Tự Đức.

Và bà kể cho tôi nghe một câu chuyện năm xưa có liên hệ đến lai lịch của gia tộc nhà tôi.

Ngày đó, thật ra mẹ tôi chỉ kể một cách đơn giản rằng hoàng tử Hồng Bào là con lớn nhất, đáng lẽ phải được lên ngôi vua, nhưng vì mẹ là Đinh Thị phạm tội nên bị đày đi làm thứ dân (tội gì thì mẹ tôi cũng không biết). Chỉ đến họ Nguyễn của hoàng tử Hồng Bào cũng phải bị đổi sang họ Đinh là họ mẹ. Cho nên ông Cọ tôi là con của hoàng tử Hồng Bào đã từng có thời mang họ Đinh của mẹ lưu lạc trong dân gian, mà đúng ra nếu vẫn giữ họ Nguyễn sẽ có vai vế chữ “Ứng” theo thứ tự “Đệ Hệ Thi” của nhà Nguyễn hoàng tộc là

Miên Hồng Ứng Báu Vĩnh

Bào Quý Định Long Trường

Hiến Năng Kham Kế Thuật

Thị Thoại Quốc Gia Xương

...

Nhưng nếu vậy tại sao ông nội tôi không mang họ Đinh, mà trở lại họ Nguyễn?

Mẹ kể rằng khi vua Hàm Nghi thoát ly khỏi kinh thành Huế truy nã hịch Cần Vương để chống lại thực dân Pháp, ông Cọ của tôi, với vai vế cũng như tước tác là vai anh của vua Hàm Nghi, đã vì lòng yêu nước đặt việc công trên việc tư đáp ứng hịch Cần Vương của vua dấn thân chống Pháp. Hai anh em đã nhận nhau trong thời gian kháng chiến chống Pháp này.

Đến đây tôi tạm mở một dấu ngoặc về nghi án Hồng Bào

Sự việc hoàng t_đ H_đng B_đo tại sao bị th_đt s_đng và con cháu phải đ_đi sang họ mẹ v_đn là một nghi án lớn c_đa tri_đu Nguy_đn.

Dòng họ tôi từ xưa đ_đn nay v_đn truy_đn miệng cho con cháu rằng: Hoàng t_đ H_đng B_đo tuy là con trư_đng, nhưng mẹ Đinh Thị lại là vợ thứ, và xu_đt thân dân gi_đ. Hoàng t_đ thứ hai H_đng Nhậm tuy nh_đ hơn vai em, nhưng lại là con c_đa chánh phi Phạm thị c_đa vua Thiệu trị (Nhà Nguy_đn không phong chức Hoàng Hậu cho vợ c_đa vua lúc còn sinh ti_đn). Do đó, đã có sự đ_đu tranh giữa hai bà. Họ đã làm gì, đó là bí mật thâm cung bí s_đ. Ch_đ bi_đt rằng mẹ con Đinh thị và H_đng B_đo đã th_đt th_đ nên bị k_đt tội và đ_đi v_đ làm dân. Hoàng t_đ H_đng Nhậm lên ngôi thành vua Tự Đức.

Đó là trong gia tộc tôi k_đ lại như vậy. S_đ sách chính thức đ_đi với việc này hình như không th_đy ghi lại. Có chăng là những s_đ liệu nghiên cứu đã đưa khá nhi_đu gi_đ thuy_đt và nghi v_đn khác nhau.

1- Có tài liệu ghi rằng Hoàng T_đ H_đng B_đo tuy là trư_đng, nhưng là một người ham chơi bi_đng nhạc không đ_đ tài làm vua. Vua cha Thiệu Trị th_đy rõ đi_đu này nên trước khi băng hà đã _đy thác lại cho trọng th_đn Trương Đăng Qu_đ lập Hoàng t_đ thứ hai H_đng Nhậm v_đn tinh anh m_đn cán, xứng đáng làm vua hơn anh.

2- Tài liệu khác cho rằng vua Tự Đức v_đn là con c_đa ông quan Trương Đăng Qu_đ này đã đánh tráo vào cung từ nh_đ. Cho nên có dịp là ông Trương Đăng Qu_đ đã thi hành th_đ đoạn s_đa đ_đi di chi_đu c_đa vua Thiệu Trị tru_đt ph_đ H_đng B_đo lập H_đng Nhậm lên làm vua.

3- Hoàng T_đ H_đng B_đo tin rằng mình bị sang đoạt ngôi báu nên đã âm mưu làm ph_đn mong chi_đm lại ngôi. Mưu đ_đ th_đt bại, H_đng B_đo bị b_đt, được vua Tự Đức tha ch_đt ch_đ giam vào ngục. Con cháu c_đa H_đng B_đo đ_đu bị đ_đi làm thứ dân mang họ Đinh. H_đng B_đo đã th_đt c_đ tự v_đn trong ngục ch_đt sau đó.

Cái ch_đt c_đa hoàng t_đ H_đng B_đo cũng là một nghi án, vì nhi_đu s_đ gia suy luận rằng vua Tự Đức không mu_đn mang ti_đng gi_đt anh

nên giam vào ngục, nhưng đã âm thầm sai người giết chết, rồi dần dần ông Hạng Bào tự vãn đồ diệt trừ mọi mầm mống phân loạn sau này.

Tốt cả cũng chỉ là truyền thuyết được ghi lại mà thôi. Không có gì chứng minh cả.

Trở lại với phong trào Càn Vương của vua Hàm Nghi.

Lúc đó gia tộc tôi phải chịu mang họ Đinh lưu lạc trong dân gian, đối với vua Tự Đức có một ân oán như vậy, nhưng lại không liên hệ gì đến vua Hàm Nghi.

Vua Tự Đức vẫn không có con và phải nhận cháu làm con nuôi. Sau khi ông mất con nuôi là Ưng Chân lên nối ngôi tức là vua Dục Đức. Tình hình đất nước bầy giờ rất rối ren. Phần thì ngoại xâm, phần thì các quan trong triều tranh đấu lẫn nhau, nên vua Dục Đức làm vua được ba ngày lại bị truất phế. Rồi vua Hiệp Hòa, vua Kiến Phúc lần lượt lên ngôi và bị hại trong một thời gian rất ngắn. Dân gian lúc đó có câu

“Nhật giang lưỡng quốc nan bất thuyết

Tứ nguyệt tam vương triều bất tường”

Nghĩa là

“Một sông hai nước, lời khó nói

Bốn tháng, ba vua, điếm chạng lạng”

Hai ông Thuyết và Tường đã được nhắc đến trong hai câu ca dao trên.

Ông hoàng Ưng Lịch, là cháu ruột của cả hai ông Hạng Bào và Hạng Nhậm được đưa lên làm vua Hàm Nghi. Vua Hàm Nghi đối với nghi án của ông bác Hạng Bào có một cái nhìn khách quan hơn, và nhất là cảm cái tình của ông cả tôi đã quên thù nhà mà quên thân giúp vua chống ngoại xâm. Lúc đó đang ở ngoài thành tranh đấu cùng thực dân, vua Hàm Nghi không có bên mình ngọc tỳ, hay

cây kiếm lệnh trưng trưng cho uy quyền của Hoàng Gia. Vua bèn rút thanh gươm của người lính hầu cận đang ở bên cạnh để trưng trưng cho cây kiếm đó và tuyên bố “Trừ từ nay cho phép hậu duệ của An Phong Công được trừ với họ Nguyễn. Và dòng trưng được phép tiếp tục theo Đệ Hệ Thi của Minh Mạng Hoàng Đế.”

Chỉ dòng trưng mà thôi, còn dòng thứ chỉ có thể trừ lại họ Nguyễn nhưng không được quyền theo Đệ Hệ Thi.

Lời vua là kim khẩu.

Điều này gây thích tại sao ông nội tôi là Bửu V., Bác cả, anh cả ba tôi là Vĩnh Q., và người con trai đầu của bác là Bô C. Trong khi thân phụ tôi là con thứ nên chỉ được trừ với họ Nguyễn mà không được theo Đệ Hệ Thi.

Ngày đó khi lớn đầu tiên nghe mẹ tôi kể sơ về nguồn gốc của ông Hạng Bô, tôi thật không ngờ gia đình mình lại có một lý lịch độc đáo như vậy. Và nếu không có sự cảm thông của vua Hàm Nghi ngày ấy thì bây giờ tôi vẫn vẫn còn là họ Đinh chứ đâu phải họ Nguyễn!

Cây kiếm đó vua Hàm Nghi đã ban lại cho gia tộc tôi để làm bằng chứng, Ông cả tôi rất trân trọng vì đây là vật của vua ban, truyền lại cho ông nội tôi cất giữ. Tức là cây kiếm rì mà tôi lấy chơi suýt nữa làm rơi mất.

Nó chỉ là cây kiếm bình thường của một người lính thời bấy giờ mà thôi, nhưng với gia tộc tôi, trong một khoảnh khắc nào đó năm xưa đã trưng trưng cho uy quyền tối thượng của Hoàng Gia, của dòng họ mà vị vua yêu nước Hàm Nghi ban xá cho chỉ hệ gia tộc An Phong Công Nguyễn Phúc Hạng Bô được trừ với họ Nguyễn.

Sau bình của Tết Mậu Thân 1968, căn nhà đó bị đạn bom đánh đổ. Ông Nội tôi cũng mất trong dịp đó nên cây kiếm không biết đã thất lạc về đâu. Vả chăng, nó cũng chỉ là một thỏi sắt rì, chỉ có giá trị lịch sử đối với gia tộc tôi mà thôi, còn ngoài ra

không có một giá trị nào khác nữa.

Những chuyện thâm cung bí sử, nguồn gốc của gia tộc nhà tôi dựa một phần trên quyển gia phả ba tôi đã photo lại trước khi lên đường H0 sang Mỹ. Tôi biết rằng gia phả nhà tôi viết bằng chữ Nho, và bằng dịch tiếng Việt thì chưa hoàn thành và đang dở thiếu sót rất nhiều. Tôi phải tự tìm hiểu lấy, đi chiụ qua sách vở và tài liệu từ Internet mà thôi. Ngày nay, gia tộc tôi dĩ nhiên vẫn truy nguồn tòng về nguồn gốc của dòng họ từ Chúa Nguyễn Hoàng trở về sau. Tuy nhiên, thế hệ con cháu bây giờ chắc không còn ai biết và nhớ đến vật gia bảo cây kiểng của vua Hàm Nghi đó nữa.

Và anh kết luận: Những người Việt trong nước cũng như hải ngoại sau năm 1975 thường diễn giải câu sấm Trạng Trình “Nguyễn đi rồi Nguyễn lại về” nghĩa là ông Nguyễn văn Thiệu đi, nhưng rồi ông Nguyễn Vĩnh Thụy (tức vua Bảo Đại khi đó còn sống) sẽ về, không biết rằng câu sấm ấy thực ra đã ứng nghiệm từ lâu rồi. “Nguyễn đã đi, và Nguyễn đã về”, ứng vào việc ngai vàng họ Nguyễn đã có lúc lọt vào tay ngoại tộc họ Trương, tức vua Tự Đức. Nhưng mệnh trời khó cãi, vua Tự Đức vì vậy không thể có con nối dõi, phải trao ngai vàng lại cho họ Nguyễn, tức “Nguyễn đã về.”

...

Nghe xong câu chuyện, tôi hỏi tìm chân dung ông Hoàng Bảo hiện nay trong nhà có phải là tấm ảnh nhà ông nội anh năm xưa? Anh nói không phải. Tấm ảnh đó đã bị mất hay cháy trong đợt Mậu Thân. Tấm này do anh tự vẽ lấy theo ký ức còn ghi lại trong đầu.

Anh nói thêm nếu tính theo vai về thì anh hàng chữ “Bảo”, ngang với hoàng đế Bảo Long, Bảo Thành. Tuy nhiên thân phụ anh là con thứ nên chắc có thể trở về với họ Nguyễn mà thôi, không thể có chữ “Bảo” đệm trước tên được.

HẾT

Lời người viết:

Bài viết này hoàn toàn dựa vào lời kể của một người nhận là hậu duệ của An Phong Công Nguyễn Phúc Hồng Bào, vị hoàng tử mà nếu không vì những thâm cung bí sử xảy ra như ở trên thì đã là vua nước Việt, không phải vua Tự Đức. Lịch sử Việt Nam cho đến ngày nay hầu như còn tình bí ẩn, hay có chăng chỉ là những giai thoại, số liệu mập mờ về vụ án tại sao vua Thiệu Trị bị truất Hồng Bào lập thứ Hồng Nhậm, hay cho đến cái chết của ông Hồng Bào đến nay vẫn là một nghi án.

Người viết chỉ là kẻ ghi lại, không biết gì về gia phả hoàng tộc họ Nguyễn Phước, không có ý định, và càng không đi tư cách viết lịch sử. Do đó, bạn đọc chỉ nên xem đây như là câu chuyện dã sử, và nhất là không thể dùng câu chuyện này như một chứng liệu lịch sử nào cả.

./.

ThaiNC